

Kuntien ilmastosuunnitelman toteuttaminen ilmastolaissa

Hinku-verkoston kevätpäivät

8.4.2022

Teemu Ulvi

Suomen ympäristökeskus

Tausta

- ▶ Hallitus päätti budjettiriihessä syyskuussa 2021, että lainsäädäntöön lisätään velvoite laatia ilmastosuunnitelmat kunta-, seutu- tai maakuntatasolla
- ▶ Lainvalmistelun tueksi ympäristöministeriö tilasi Suomen ympäristökeskukselta selvityksen, miten ilmastolakiin voitaisiin luoda säännös, joka velvoittaisi kuntaa yksin tai yhdessä muiden kuntien kanssa laatimaan suunnitelma ilmastomuutoksen hillitsemiseksi. Lisäksi tarkasteltiin kysymystä kuntien sopeutumisesta ilmastonmuutokseen.
- ▶ Selvitys julkaistiin helmikuussa
<https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/163857>

Ehdotus suunnitteluelvoitteen sisällöksi

”Kunnat velvoitetaan laatimaan ilmastosuunnitelma, joka kattaa kuntaorganisaation oman toiminnan ilmastomuutoksen hillintä- ja sopeutumistoimien lisäksi kunnan roolin asukkaiden ja muiden toimijoiden ohjaamisessa päästöjen vähentämiseksi ja ilmastomuutokseen sopeutumiseksi.”

Ehdotus ilmastosuunnitelmien sisältövaatimuksiksi

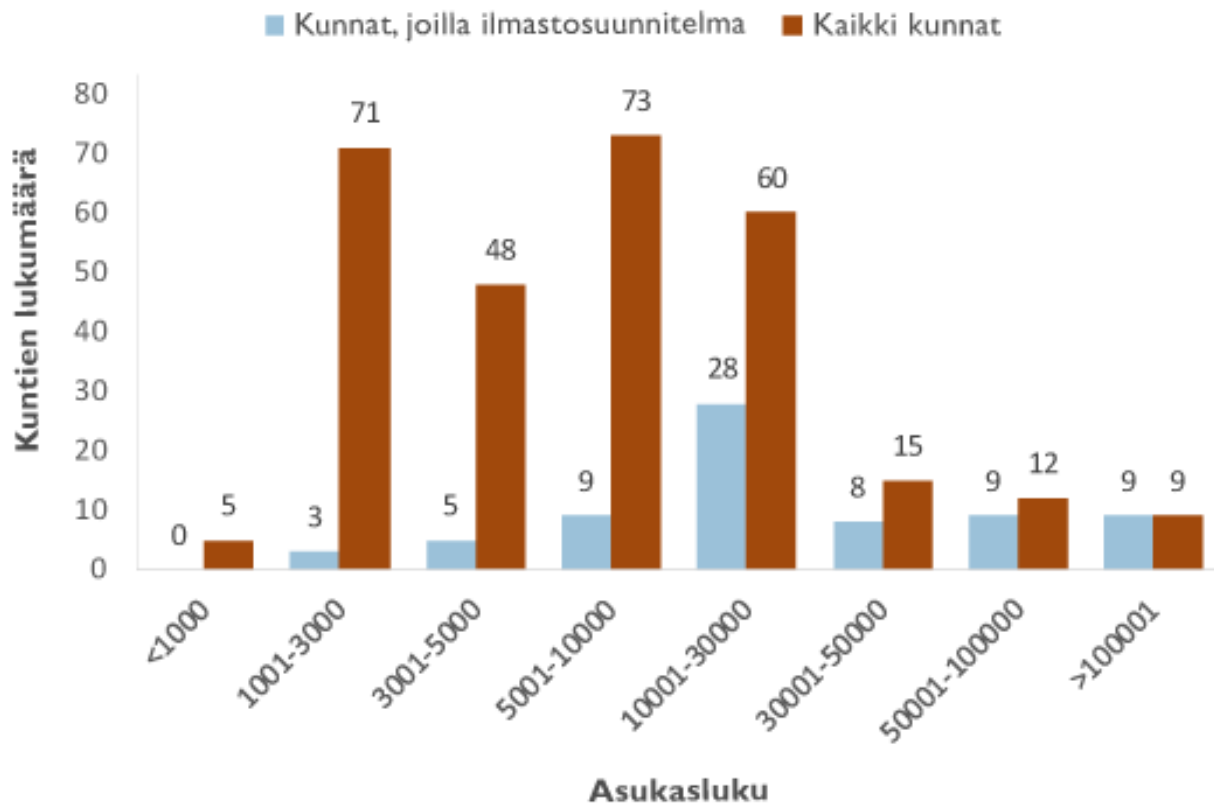
- Kunnat veloitetaan laatimaan ilmastosuunnitelma, joka **kattaa kuntaorganisaation oman toiminnan ilmastonmuutoksen hillintätoimien lisäksi kunnan päätösten vaikutukset asukkaiden ja sidosryhmien mahdollisuuksiin hillitä päästöjä omassa toiminnassaan.**
- Ilmastosuunnitelma kattaa
  - ▶ kaikkien kunnan alueelta aiheutuvien kasvihuonekaasupäästöjen lähtötilanteen kartoituksen (pl. päästökauppaan kuuluvat toiminnot)
  - ▶ hillintätoimenpiteiden suunnittelun
  - ▶ toimenpideohjelman laatimisen (sis. päästövähennystavoitteet, toteutettavat toimenpiteet, vastuutahot, aikataulut ja viestintäsuunnitelman asukkaiden ja muiden sidosryhmien suuntaan) ja hyväksymisen,
  - ▶ toimenpideohjelman toteutuksen ja sen seurannan.
- Lisäksi suunnitelmassa tulee ottaa huomioon **ilmastonmuutokseen sopeutumiseksi tarvittavat toimenpiteet**

Ehdotuksen perustelut

- Ehdotus vastaa monien suomalaisten pienten ja keskisuurten kuntien lähestymistapaa nykyisissä ilmastosuunnitelmissa
- Eräiden muiden maiden lainsäädännöstä löytyy vastaavia velvoitteita (lähinnä Norja ja Irlanti)
- Nykyisin käytössä olevat, maksuttomat kuntien päästölaskentajärjestelmät (<https://paastot.hiilineutraalisuomi.fi/>) ja skenaariotyökalu (<https://skenaario.hiilineutraalisuomi.fi/>) palvelevat hyvin ehdotuksen mukaisten suunnitelmien laadintaa ja seurantaa
- Kuntien vaikutusmahdollisuuksia ilmastonmuutoksen hillinnässä pystyttäisiin ehdotuksen mukaisten suunnitelmien avulla hyödyntämään hyvin
- Sopeutuminen ilmastonmuutokseen on nouseva aihe monissa kunnissa

Nykyiset kuntien ilmastosuunnitelmat

- Reilulla 70 kunnalla on ilmastosuunnitelmat, joiden piirissä on 3,7 miljoonaa (2/3) suomalaista
  - ▶ Suuri osa nykyisistä ilmastosuunnitelmista on tehty jonkinlaisessa yhteistyössä muiden kuntien kanssa, tyypillisesti seutukuntatasolla
  - ▶ Suunnitelmia on valmisteltu paljon erilaisissa hankkeissa ulkopuolisella rahoituksella ja ainakin osin ulkopuolisten asiantuntijoiden avustuksella, harvoin omana virkatyönä
  - ▶ Erityisesti pienet kunnat ovat hyötäneet yhteistyöstä, mutta ovat myös siitä enemmän riippuvaisia, kun omat resurssit ovat vähäiset
- Sitran (2021) selvityksen mukaan 138 kunnalla on jonkinlainen ilmastotavoite, mutta kuitenkin yli 220 Manner-Suomen kunnalla ilmastosuunnitelmaa ei ole
- Monilla edelläkävijäkunnilla on kattavampia ja kunnianhimoisempia ilmastosuunnitelmia, mutta niiden kaltainen vaatimustaso kaikille kunnille olisi resurssitarpeiltaan liian raskas ja kustannuksiltaan kallis

Suunnitelmien valmistelun resurssitarpeet

- Ilmastosuunnitelmia on tehty monin eri tavoin ja valmisteluun kuluneiden resurssien käyttöä ei ole yleensä tarkkaan seurattu
- Omaan virkатыönä suunnitelmia ovat tehneet käytännössä vain jotkin suurimmat kunnat
- Jos suunnitelma on tehty hankkeessa, on mahdotonta eritellä suunnitelmien laatimisen vaatimia resursseja koko hankkeen kustannuksista
- **Ehdotuksen mukaisten ilmastosuunnitelmien valmistelun on arvioitu vaativan työaikaa muutamista työpäivistä muutamiin viikkoihin**

Ilmastosuunnitelmien toimeenpano tulee kytkeä tiiviisti kunnan toimintaan

- Suunnitelmien toimeenpanon kannalta on olennaista, että ne integroidaan osaksi kunnan toimintaa, päätöksentekoa ja talousjohtamista
- Suunnitelmien toteutumista tulee seurata ja niitä tulee päivittää tarvittaessa
  - ▶ Nykyisten suunnitelmien aikajänne tyypillisesti 4-10 vuotta

Ehdotukset kuntien tukitoimiksi

1. Rahoitus suoraan kunnille
2. Ilmastosuunnitelmien laatimisohteet kunnille
3. Kasvihuonekaasupäästöjen ja nielujen arvioinnin keskitetty tuki
4. Osaamisverkosto ilmastonmuutoksen hillintätuen tueksi
5. Ilmastonmuutokseen sopeutumistuen keskitetty tuki

Yhteenveto

- Ehdotuksen mukainen sisältö kuntien ilmastosuunnitelman laatimisvelvoitteeksi sopisi nykyisenkaltaiseen ilmastolakiin ja tukisi mahdollisimman hyvin kunnallista ilmastotyötä luomatta kohtuuttomia velvoitteita pienille ja keskisuurille kunnille. Edelläkävijäkunnat toteuttaisivat jatkossakin kunnianhimoisempia ilmastosuunnitelmia.
- Sopeutumisen osalta suunnitelman tarkoitus on varmistaa, että kunta on tietoinen merkittävimmistä sää- ja ilmastoriskeistä ja että toimijoita ohjataan esimerkiksi maankäytön suunnittelussa ja infrastruktuurin kehittämisessä siten, että kunnan kyky hallita ilmastonmuutoksen eri seurauksia vahvistuu.